

Jaarverslag 2010

Nederlands

Openluchtmuseum

Jaarverslag 2010

Nederlands

Openluchtmuseum

**Stichting Het Nederlands
Openluchtmuseum**

Postbus 649
6800 AP Arnhem

**Bezoekadres kantoor
en museum**

Schelmseweg 89
6816 SJ Arnhem

T 026-3576111
F 026-3576147

info@openluchtmuseum.nl
www.openluchtmuseum.nl

Inschrijving Kamer van Koophandel
Centraal Gelderland: 41050671

Directie

drs. Pieter-Matthijs Gijsbers
Algemeen Directeur

ing. Adelheid Ponsoien
Directeur Bedrijfsvoering

Het Jaarverslag 2010 van het Nederlands Openluchtmuseum is geschreven door directie en medewerkers van het museum. Een digitale versie van dit verslag is te vinden op de website van het museum.

Tekstredactie

Erik van 't Hull

Fotografie

Caroline Berkhof, Roy Beusker, Rene van der Hulst, Wim de Knegt, Wim Roelofs, Anke Teunissen, USP Company, Martin Wijdemans.

Vormgeving

Willem de Rooij, Esther de Bruijn

Drukwerk

Digigrafi, Wageningen

© Nederlands Openluchtmuseum, 2011

*Foto omslag: De opening van restaurant 'Azië' op 31 maart 2010;
Foto pag. 3: Het educatieve gezinsproject 'Nieuwe Buren', Turkse gastvrijheid*

INHOUDSOPGAVE

Verslag van de Directie	7
Bericht van de Raad van Toezicht	22
Bericht van de Ondernemingsraad	24
Jaaroverzicht 2010	26
Subsidiënten	26
Partners en sponsors	26
Samenwerkingsverbanden	27
Bezoekaantallen	28
Bezoekersonderzoek en -waardering	28
Collectie en onderzoek	30
Jaartheme 'Nieuwe Buren'	32
Vaste presentaties	32
Winterprogramma	33
Educatie	33
Medewerkers	34
Verkort financieel verslag	36
Verslag CBF	41
Accountantsmededeling	42
Bijlagen	
I Hoofd- en Nevenfuncties leden	
Directie en Raad van Toezicht	44
II Profiel Raad van Toezicht	45
III Samenvatting	
Verantwoordelijkheidsverklaring	45

Ervaring delen...

Voor een groot en breed publiek van oude en nieuwe Nederlanders aan de hand van authentieke objecten ware verhalen vertellen over het dagelijks leven in Nederland en bezoekers prikkelen ook hun ervaring met ons- en met elkaar- te delen.

Het beleid van het museum is gebaseerd op de volgende doelstelling:

Het stimuleren van:

- interesse in eigen en andermans culturele identiteit*
- respect voor ons cultureel erfgoed*
- kennis van de geschiedenis van het dagelijks leven*

Bron: Beleidsplan 2009-2012; missie en doelstelling

Met dit Jaarverslag informeren wij u in woord en beeld over de meest in het oog springende resultaten en momenten van het Nederlands Openluchtmuseum in het afgelopen jaar, 2010. In het *Directieverslag* nemen we u mee het museum in en kijken we onder meer achter de schermen van het jaarthema Nieuwe burens en staan we stil bij de organisatie van de grootscheepse restauratie en renovatie van vele molens, boerderijen en huizen. Het *Jaaroverzicht* completeert dit beeld met een presentatie van het Nederlands Openluchtmuseum in de breedte: organisatie, allianties en samenwerkingen, sponsoring en bedrijfsvrienden, activiteiten en programmering. Voorts zijn in dit Jaarverslag opgenomen de Berichten van de Raad van Toezicht en de Ondernemingsraad. Over het financieel resultaat van het Nederlands Openluchtmuseum informeren wij u in dit jaarverslag op hoofdlijnen; gedetailleerd presenteren wij de financiële *performance* van het Openluchtmuseum in de Jaarrekening. Ook het resultaat van de Stichting De Oude Bijenkorf, waarin de horeca en 't Goeie Goet is ondergebracht, lichten wij toe in een aparte Jaarrekening.

Het jaar 2010 was een jaar van uitersten. Verheugd zijn we over het besluit van de BankGiro Loterij het Openluchtmuseum vanaf 2011 opnieuw vijf jaar lang te steunen met een fors jaarbedrag, ten behoeve van onder andere verlevendiging en educatie. Het was de tweede maal in 2010 dat de BankGiro Loterij het museum verraste. Tijdens het Goed Geld Gala te Utrecht, op 11 februari, ontvingen we uit de opbrengst van de Extra Trekking een bijdrage van € 625.000 voor de herbouw van het Turkenpension, een onderdeel van de Westerstraat. Het was mede dankzij deze donatie dat we in november aan medewerkers, vrijwilligers, museumvrienden en sponsors eindelijk het bouwbegin – medio april 2011 – konden aankondigen van een groot en ambitieus project, de Amsterdamse Westerstraat: de voorhuizen, krotwoningen en verbindende Pottenbakkersgang uit de Jordaan. Met de oplevering van dit omvangrijke bouwproject, in april 2012, willen we het begin van ons eeuwfeest markeren.

Maar over het voornemen van de staatssecretaris van OCW, Halbe Zijlstra, stevig te bezuinigen op de subsidies voor de cultuursector, waaronder rijks gesubsidieerde musea als het Openluchtmuseum, zijn wij uiteraard minder positief. Weliswaar spreekt het regeerakkoord over de ambitie erfgoed en erfgoed beherende instellingen te ontzien, inmiddels is duidelijk dat deze instellingen niet zullen worden gespaard.

Desondanks kijken wij met vertrouwen naar de toekomst. Het Nederlands Openluchtmuseum staat stevig in zijn schoenen, is financieel gezond, wordt door zijn talrijke bezoekers zeer gewaardeerd, heeft een brede en betrokken achterban van bijna 400 vrijwilligers, 12.000 Vrienden en bijna 20 bedrijfsvrienden en heeft in 2010 met het themajaar *Verhalen van immigranten* een brug geslagen naar nieuwe doelgroepen als Chinese Nederlanders. Ondernemerschap staat al jaren hoog in het vaandel van het Nederlands Openluchtmuseum en dankzij deze mentaliteit slagen we erin een substantieel deel van onze inkomsten zélf te genereren, uit kaartverkoop, fondsenwerving, sponsoring en horeca. Belangrijk vinden wij tenslotte het leggen van verbindingen tussen het museum en uiteenlopende instellingen, waaronder onderwijs- en kennisinstellingen en sociaal-maatschappelijke instellingen. Ervaring delen, juist buiten de museale wereld, levert niet zelden unieke resultaten op. Een prachtig voorbeeld van zo'n samenwerking vinden wij die met het Techniek Toernooi, dat in 2010 voor de vijfde maal het Openluchtmuseum uitkoos als 'strijdperk'. Op 4 juni streden ruim 1500 kinderen van scholen uit heel Nederland in een enorme, op de Grote Weide ingerichte wedstrijdarena om eer en prijzen. Hoogleraren en studenten van de technische universiteiten van Delft, Eindhoven en Enschede vormden de jury en bepaalden welke school de beste technische prestatie had geleverd. Met als onderliggend doel het vertrouwd maken van kinderen met techniek en technisch onderzoek. Jonge mensen die temidden van historische wind- en watermolens in het Openluchtmuseum nadenken over windmolens, energie, milieu en de techniek van morgen: het was een inspirerend beeld.

ERVARING DELEN

Het Nederlands Openluchtmuseum is een museum over de geschiedenis en de cultuur van het dagelijks leven. Aan de hand van een unieke collectie van bijna tachtig gebouwen en met talrijke collectievoorwerpen vertelt het ware verhalen over het dagelijks leven van de Nederlanders. Het museum doet dit op een toegankelijke wijze, voor een groot en breed publiek, dat wordt geprikkeld hun ervaring met ons en met elkaar te delen. In 2010 ontving het Openluchtmuseum 436.730 bezoekers; het wil groeien naar een bezoektotaal van 500.000 in 2012, het jaar waarin wij ons honderdjarig bestaan vieren.

Ervaring delen vormt de centrale missie van het Nederlands Openluchtmuseum. Met deze op interactie gerichte missie maakt het Openluchtmuseum duidelijk dat het een publieksgerichte instelling is die maatschappelijk verankerd wil zijn en samenwerking zoekt met uiteenlopende instellingen. Erfgoed van het dagelijks leven, waarvan het Openluchtmuseum unieke voorbeelden beheert, is bij uitstek in staat mensen van uiteenlopende generaties en met wisselende culturele achtergronden in contact met elkaar te brengen, ervaringen te laten delen en zo te verbinden.

Bezoekers geven aan dat het Openluchtmuseum oog en oor heeft voor hún verhaal en hen serieus neemt. In 2009 koos het publiek het Nederlands Openluchtmuseum als 'leukste geschiedenismuseum' (BankGiro Loterij Museumprijs).

BELEIDSPERIODE 2009-2012: AMBITIES EN RESULTAATAFSPRAKEN

Met *Ervaring delen* als grondslag heeft het Openluchtmuseum zijn algemene beleid voor de periode 2009-2012 vastgelegd in het plan *Actualiteit van het Verleden*. Centraal in dit beleidsplan staat, naast de realisatie van een 'breder' en meer op diversiteit gericht museumproduct, de borging van de koers die het Nederlands Openluchtmuseum vanaf de verzelfstandiging in 1991 is ingeslagen. Kern van die nieuwe koers vormt de sterk publieksgerichte benadering van de cultuur van het

dagelijks leven van Nederland, aan de hand van een levendige overdracht en educatie.

Overkoepelend formuleert het Nederlands Openluchtmuseum in de periode 2009-2012 vijf ambities. Het wegwerken van achterstallig onderhoud aan de onroerende collecties en de digitale ontsluiting van de collecties, alsmede het realiseren van een nieuw, centraal depot vormt een eerste ambitie. De tweede betreft het verbreden van het publieksbereik en het organisatiebreed verankeren van diversiteit, door middel van een stapsgewijs uitvoeren van het project *Migratie. Bewogen door tijd en ruimte*. Jaarlijks zal het museum naast een dagelijks programma in de zomerperiode een thema uitwerken dat specifiek is verbonden met het verschijnsel migratie. Ten derde wil het museum de expertise versterken op het terrein van mediagebruik van en door jongeren. De verdere professionalisering van de bedrijfsvoering blijft de aandacht van het museum houden en vormt de vierde ambitie. Het versterken van de commerciële functie van het museum tenslotte vormt de vijfde en laatste ambitie. Samen met de prestatieafspraken die het Nederlands Openluchtmuseum is overeengekomen met het Ministerie van OCW sturen deze ambities de jaar- en werkplannen van het museum, evenals de begroting. Met kwartaalrapportages behoudt het museum zicht op de bedrijfsvoering.

PUBLIEKSBEREIK: JAARTHEMA

Verhalen van immigranten.

Nieuwe burenen door de eeuwen heen

Allereerst gaan we in op het jaarthema van 2010: immigratie. Het vormt de tegenhanger van het thema van 2009, dat emigratie behandelde. Met dit thema presenteert het Openluchtmuseum een actueel en ook een tamelijk gevoelig onderwerp. Een juiste 'tone of voice' bij de communicatie van dit thema is daarom belangrijk. Het museum zet daarbij sterk in op het 'vanzelfsprekende' van het verschijnsel migratie. Bovendien kiezen we er voor het onderwerp 'door de eeuwen heen' te behandelen. Zonder de maatschappelijke discussie uit het oog te verliezen, kijkt het

Nationaal Techniek Toernooi, 4 juni 2010; Goed Geld Gala, 11 februari 2010

Verhalen van *Nieuwe Buren* door de jaren heen immigranten 25 maart - 31 oktober

Nederlands

Openluchtmuseum

Voor het jaarthema heeft het museum een beeld ontwikkeld met koffers als boeken. Het symboliseert de immigranten met de verschillende verhalen die ze meebrengen. Met het beeld nodigen we bezoekers uit te luisteren naar het specifieke verhaal van de 'nieuwe buur'. De koffers vormen bovendien een verbinding met die van het jaarbeeld van 2009 ('Vaarwel Vaderland').

Openluchtmuseum in 2010 met zijn bezoekers vooral naar de oorzaken van migratie, van *push-factoren* als armoede, uitzichtloosheid, onderdrukking tot *pullfactoren* als welvaart, vrijheid en ontwikkelingskansen. En naar de verhalen van de immigranten over de wijze waarop ze het dagelijks leven in Nederland hebben opgepakt. Het jaarthema 2010 werd op basis van een jaarkadernota uitgewerkt in vijf filmportretten, een nieuwe, semipermanente presentatie (Chinees Restaurant Azië), een educatief gezinsproject, tijdelijke presentaties in bestaande gebouwen, in programmering en manifestaties, waaronder de Dag Holland Dag. Aan de realisatie van het thema werkt het gehele museum mee.

In 2010 heeft het museum met een onlineonderzoek de mening van zijn bezoekers over het jaarthema gepeild. 80 % gaf aan hierover positief te zijn; 15 % was daarentegen van mening dat het museum alleen verhalen over de oorspronkelijke bewoners van de museale gebouwen zou moeten presenteren. 62% gaf aan dat het jaarthema heeft geleid tot gesprekstof binnen de groep. 78% van de bezoekers gaf aan het jaarthema aan te bevelen aan anderen. De bezoekers beoordeelden de uitwerking van het jaarthema met het cijfer 7.4; duidelijk lager dan de 8.4 waarmee het overall museumproduct werd gewaardeerd. Belangrijk is hierbij de constatering dat al jarenlang de waardering voor het museum overall hoger is dan die voor het jaarthema – een situatie die ons aan het denken zet.

Het jaarthema vormt ook aanleiding meerjarige samenwerking te zoeken met organisaties van nieuwe Nederlanders. In 2010 concentreerde het museum zich daarbij op de Chinese gemeenschap in Nederland en op de Turken in Arnhem. Het Inspraak Orgaan Chinezen (IOC) en Koninklijke Horeca Nederland/sector Chinese ondernemers zijn in 2010 actief betrokken geweest bij de ontwikkeling van de nieuwe museumpresentatie Restaurant Azië. Met de Turkse Ondernemersvereniging Arnhem heeft het Openluchtmuseum samengewerkt in de organisatie van de Burendag. Zowel met de Nederlands-Chinese gemeenschap als met de Arnhemse-Turkse gemeenschap heeft

het museum speciale marketingacties ontwikkeld. Het museum heeft zich bij dit doelgroepenbeleid laten adviseren door de adviesbureau's Forum en Elan.

Vanuit de landelijke pers was in 2010 tot in China (Wereldomroep) veel aandacht voor de reconstructie van een Chinees restaurant anno 1962; het is ondergebracht in een van huizen van de Zaanse Buurt. Ook vanuit de Chinees-Nederlandse gemeenschap, die nauw betrokken was bij de reconstructie van dit interieur, was hiervoor volop belangstelling. In Restaurant Azië wordt het relatief onbekende verhaal verteld van de Chinezen in Nederland. Honderd jaar eerder, in 1911 zetten de eersten van hen voet op Nederlandse bodem. Daarmee vormen zij een van de oudste migrantengemeenschappen in ons land. Voor het Openluchtmuseum aanleiding hun geschiedenis een plek te geven in de vaste presentatie op het museumpark. Op 31 maart 2010 werd de nieuwe presentatie geopend door Zhang Jinxiong, Counselor van de Volksrepubliek China aan de Chinese ambassade te Den Haag, in aanwezigheid van vele vertegenwoordigers uit de Nederlands-Chinese gemeenschap.

Tijdens de Dag Holland Dag op 25 april vertelden immigranten over hun eerste ervaringen met Nederland en er waren lezingen van Lulu Wang, Funda Mijde, Humphrey de la Croix en Jacob Vossestein. Op het Indisch achtererf zong Wouter Muller over de heimwee van Indo's naar de Gordel van Smaragd. Theaterstudenten van ROC RijnIjssel en acteurs van de Waterlanders namen 'Holland' op de korrel en parodieerden het prakken, de spuitjes en het klunen.

Als kroon op het migratieproject zal het Openluchtmuseum in 2012 de Amsterdamse Westersstraat openen. Het gaat bij dit project om de herbouw aan het entreeplein van het museum van meerdere, in 2002 gedemonteerde panden uit de Amsterdamse Jordaan. Hierin wordt onder andere verteld over de migratie van het platteland naar de stad, in het bijzonder naar de Jordaan. In het Turkenpension, ingericht op de begane grond van een van de voorhuizen, zal het museum

ingaan op de geschiedenis van de migratie vanuit Turkije naar Nederland. Op de bovenverdieping worden vijftien filmportretten getoond van emigranten en immigranten.

In oktober 2010 stemde de Raad van Toezicht in met het financieringsplan van de Westerstraat is inmiddels medio april 2011 met de herbouw begonnen. De financiers van dit project zijn de BankGiro Loterij, VSBfonds, ING, het Ministerie van VROM, het SNSReaalfonds, de gemeente Amsterdam en het Nederlands Openluchtmuseum.

BASIS VAN HET SUCCES: DAGELIJKSE PROGRAMMERING EN VERLEVENDIGING

In 2010 organiseerde het Openluchtmuseum niet alleen activiteiten verbonden met het jaarthema. Verspreid over het seizoen werden dagelijks tal van activiteiten en projecten gerealiseerd, waarvan er vele inmiddels zijn uitgegroeid tot een traditie. Zoals de oud-Hollandse kermis, de oogst- en de slachtdag. En de Draaiorgeldag, die in 2010 voor veel publiciteit zorgde. Oud-minister Ronald Plasterk draaide toen met verve het orgel De Cello. Dit bijzondere orgel, door Carl Frei in 1927 gemaakt, keerde in 2008 terug op Nederlandse bodem, na een verblijf van ruim veertig jaar in Canada. Dankzij inspanningen van de Kring van Draaiorgelvrienden en het Nationaal Fonds Draaiorgelbehoud kon het worden gerestaureerd. Op 6 juni, tijdens de Draaiorgeldag in het Nederlands Openluchtmuseum, werd het gerestaureerde orgel aan het publiek gepresenteerd, na een gloedvol openingswoord door Bob Smalhout. Plasterk legde de link naar het jaarthema immigratie, door te herinneren aan de buitenlandse oorsprong van het 'oer-Hollandse' draaiorgel.

Veel aandacht van de pers kreeg ook de nieuwe presentatie in Spaarstation Dingenliefde. Verzamelaar Jan Knaap toont hier tot 2012 een deel van zijn unieke collectie Babynummers: nul – en éénnummers van tijdschriften, van Avenue tot Maarten! Tientallen jaren Nederland trekken hier aan het oog voorbij; in veel gevallen zijn tijdschriften zonder veel moeite te verbinden met

ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen, van emancipatie (Libelle, Margriet en Opzij) tot milieuvraagstukken.

Dat bezoekers het Openluchtmuseum dag in dag uit ervaren als een levendig en actief museum is ook te danken aan tientallen medewerkers en vrijwilligers die met theater, verhalen, demonstraties, gastvrijheid en horeca of een ritje met de tram het publiek bijzondere ervaringen verschaffen. Met deze verlevendiging maakt het museum iets los bij de bezoekers. Ze worden geraakt; herinneringen komen boven en de bezoeker ontdekt hoe zijn eigen levensgeschiedenis is verbonden met die van anderen ('ervaring delen') en met die van de 'grote' geschiedenis. Dankzij een jaarlijkse donatie van de BankGiro Loterij kan het Openluchtmuseum deze verlevendiging op goed niveau verzorgen.

INVESTEREN IN DE TOEKOMST: JEUGDEDUCATIE

Educatie, zowel in impliciete als expliciete zin vormt een speerpunt van het Openluchtmuseum. Speciale aandacht heeft daarbij de educatie voor kinderen, zowel in school- als in gezinsverband. Voor het onderwijs heeft het museum twaalf projecten ontwikkeld: tien ervan zijn speciaal bedoeld voor leerlingen van het basisonderwijs (variërend van groep 1 t/m groep 8) en twee speciaal voor het VMBO klas 1 en 2. Voor het speciaal (basis)onderwijs heeft het museum in 2010 met een deel van het geld van de Museumprijs 2009 twee projecten ontwikkeld; ze zijn vanaf 2011 beschikbaar.

De schoolprogramma's sluiten aan bij de kerndoelen van het onderwijs en bij het beleid van het museum. In alle programma's zijn kinderen zelf actief bezig; in een uitdagende, niet-schoolse omgeving leren ze al doende en experimenterend. De scholen reserveren één of meerdere projecten en worden vanuit het museum begeleid. Ook zonder project kunnen kinderen terecht: het museum heeft een viertal speurtochten ontwikkeld, waaronder één speciaal voor peuters en kleuters. De kinderactiviteiten voor individuele kinderen met ouders of gezin worden geconcentreerd in weekenden en de schoolvakanties. Er

In opdracht van het museum is een vijftal filmportretten gemaakt van vijf immigranten die om uiteenlopende redenen naar Nederland zijn gekomen.

Met de klok mee: Voetballer Humphrey Mijnals kwam in 1956 naar Utrecht; Tomás Libertiny verliet Slowakije om in Eindhoven Design te studeren; Kiumet Erden kwam naar Arnhem en begon een eigen kapperszaak; Mohammed Hammi kwam vanuit Marokko in 1975 opnieuw naar Amsterdam en kreeg een verblijfsvergunning; Helia Fernandes reisde als kind vanuit Angola naar Gilze-Rijen en werkt als begeleidster in Waalwijk; Tenslotte het filmportret van de heer Shiu Who Lau, oud-restauranthouder in Amsterdam

Met de klok mee: Interieur Chinees restaurant 'Azië': Tegenwoordig is chinees eten bijna net zo Nederlands als een harinkje happen. Vanaf 1950 raakte de Chinees in een rap tempo ingeburgerd in ons straatbeeld. Lekker eten, ruime porties en nog betaalbaar ook; we gingen steeds vaker uit eten. Daaraan herinnert Restaurant Azië in de Zaanse buurt van het Openluchtmuseum. Een lambrisering met goudgekleurd snijwerk, gecapitonneerde stoelen bekleed met rood skai, Chinese lampen, een bar annex afhaalbalie en natuurlijk het luikje naar de keuken. Geluiden, beelden en gesprekken, historisch fotomateriaal en een filmportret van de 90jarige oud-restauranthouder Lau brengen deze geschiedenis tot leven;

Activiteiten bij de Molukse Barak tijdens de Nieuwe Burendag op 25 september 2010;

Nieuwe Buren: Nieuwe Buren is het educatieve gezinsproduct bij het jaarthema. Kinderen nemen met hun ouders een kijkje achter vier identieke voordeuren. Daar 'wonen' leeftijdsgenoten met verschillende culturele achtergronden. Bij Xiomayro en Danitzia gaan ze Surinaams koken; Ilana en Ekin demonstreren Turkse gastvrijheid; met Chi Kung tekenen ze Chinese karakters

worden dan speciale activiteiten georganiseerd in of rondom het Kindererf.

UNIEKE COLLECTIE VEREIST ZORG EN VISIE

In 2009 begon het Openluchtmuseum met de voorbereidingen van groot onderhoud aan meerdere museale gebouwen; ze maken alle deel uit van de collectie onroerend. Deze aanloop betrof onder andere het ontwikkelen van een visie op de wijze van restaureren, in lijn met gangbare opvattingen hieromtrent (RCE) en met oog voor het intensieve publieksgebruik van een groot deel van de museumgebouwen. Uitgangspunt van elke ingreep vormt een gedetailleerde, door het Monumenten Advies Bureau opgestelde bouwopname van het object, waarin naast de bouwgeschiedenis en de bouwtechniek ook (voor zover kan worden achterhaald) de onderhoudsgeschiedenis van het betreffende pand wordt beschreven. Vanzelfsprekend worden ook de ingrepen die nu in het kader van het groot onderhoud worden gedaan, beschreven en vastgelegd. In 2010 is een groot aantal museumgebouwen onder handen genomen; zie het Jaaroverzicht voor een compleet overzicht. Niet eerder pakte het museum in eigen regie zo'n omvangrijke renovatieklus op.

Het Nederlands Openluchtmuseum wil vóór 1 januari 2014 een hoogwaardig, compact en duurzaam depot bouwen, tegen zo gunstig mogelijke financiële voorwaarden. Op de bouw van een modern en adequaat depot ten behoeve van de bijzondere (rijks)collecties van het museum wordt al geruime tijd aangedrongen door RCE/ICN, Erfgoed Inspectie Nederland en, meer recent, de Visitatiecommissie. De kwaliteit van de huidige huisvesting van de roerende collecties, die ten dele bedoeld is als een tijdelijke huisvesting, wordt door de deskundigen gekwalificeerd als niet adequaat. In 2010 heeft het museum helaas zonder succes geprobeerd samen met het Gelders Archief een centraal depot te ontwikkelen.

Aan de provincie Gelderland heeft het Openluchtmuseum in overweging gegeven aan te haken bij de bouw van een nieuw depot, mede omdat het tevens kan voorzien in de depotbe-

hoften van andere, provinciale instellingen. De bouw van een nieuw depot willen wij bovendien gebruiken om samenwerkingen te realiseren met uiteenlopende onderwijs- en opleidingsinstellingen in Gelderland.

Met 'kiezen en delen' als motto wil het Nederlands Openluchtmuseum de werkzaamheden op het terrein van het collectiebeleid in de komende jaren concentreren op een zestal speerpunten. De keuze voor dit zestal is sterk bepaald door de wens van het Openluchtmuseum zijn collectie roerende en onroerende objecten te kunnen inzetten als instrumenten van communicatie en interactie, met publiek, deskundigen, 'amateurs' en belangstellenden. 'Ervaringen delen', het huidige motto van het Openluchtmuseum, is zo voor de periode 2011-2017 met het plan *Kiezen en delen* ook tot pijler gemaakt van ons collectiebeleid. Met deze ambitie reageert het Openluchtmuseum op recente ontwikkelingen in de visie op cultureel erfgoed. Daarin zijn het materiële en het immateriële onlosmakelijk met elkaar verbonden en is er het besef dat contexten en betekenissen dynamische begrippen zijn. Van het zestal speerpunt vormt de bouw van een nieuw, *centraal depot* voor de roerende collectie een eerste, en een belangrijke. Onder andere in het kader van deze ambitie zal het Openluchtmuseum in de komende jaren zijn collectie opnieuw opschonen. Belangrijk is in dit verband de ontwikkeling van een *generieke waarderingsmethodiek* voor erfgoed van het dagelijks leven; het formuleren van een zorgvuldige collectiewaardering vormt een tweede speerpunt. Ten derde streeft het Openluchtmuseum in de komende jaren naar een breed *kennisnetwerk* met deskundige vrijwilligers, collega-musea en onderzoekpartners. Een sterk op publiekparticipatie gericht *digitalisering* vormt een vierde speerpunt. Aan een versterking van de publiekparticipatie draagt ook de inhoudelijke herindelings van de verzamelgebieden bij, evenals het realiseren van een inhoudelijk thematisch perspectief op de thema's winter en op tradities en rituelen in het dagelijks leven. Het Openluchtmuseum verwacht hier de context van zijn collectie te kunnen verrijken met ervaringen en herinneringen van het publiek

(‘immaterieel erfgoed’). Het zesde en laatste speerpunt vormt het *actief vormgeven van de roerende collectie*, door middel van een selectief verzamelbeleid, afstoting en het formuleren van een nieuw verzamel- en presentatiebeleid voor de collectie onroerend.

ONDERNEMERSCHAP

Het Openluchtmuseum neemt ondernemerschap serieus en met succes; een zeer aanmerkelijk deel van onze inkomsten genereren we immers zelf. Naast de producten uit de lijn ‘t Goeye Goet speelt de horeca, verspreid over zeven outlets op het terrein, een belangrijke rol. Uitgangspunt van ons ondernemerschap vormt de ambitie de horeca-activiteiten te maken tot een integraal onderdeel van het museumproduct. Ook de producten van ‘t Goeye Goet zijn nauw verbonden met het museum en het museumverhaal. Kwaliteit, service en gastheerschap moeten die van het museum weerspiegelen. Met het doel de eenheid tussen horeca en museum te waarborgen, is op bestuurlijk niveau gekozen voor een nauwe binding; de directie van het museum vormt tevens die van de horecastichting, De Oude Bijenkorf genaamd. Illustratief voor deze vervlechting is ook de tendens in de keuken steeds meer gebruik te maken van grondstoffen die het museum zelf heeft geproduceerd.

Het Openluchtmuseum richt zich met zijn horeca en sales sterk op de groepenmarkt, particulier en zakelijk. Vele huwelijken werden in 2010 in het museum gevierd en ook voor familiefeesten is het een geliefde plek. Opvallend is de groei in de laatste jaren van zakelijke arrangementen. De unieke omgeving van het Openluchtmuseum en de kwaliteit van de keuken trekt uiteenlopende zakelijke groepen aan, voor een heidag, feest of vergadering.

In dit marktsegment denkt het Openluchtmuseum komende jaren te kunnen groeien en daarom heeft het een plan ontwikkeld voor de gelijktijdige renovatie en uitbreiding van de Kasteelboerderij. Samen met het atelier Rijksbouwmeester en de Rgd hoopt het museum dit plan in 2013 te kunnen opleveren. De vernieuwde kasteelboerderij kan als groepslocatie substantieel bijdragen

aan een verdere versterking van de eigen inkomsten en, even fundamenteel, aan de gastvrije en professionele uitstraling van het museum.

KIEZEN VOOR EEN DUURZAME BEDRIJFSVOERING

In 2009 sprak het Openluchtmuseum de ambitie uit zijn bedrijfsvoering duurzamer te maken. In het afgelopen jaar is hieraan hard gewerkt, en met succes. Vanaf 15 september 2010 mag het Openluchtmuseum de zilveren Green Key voeren. Naast verplichte milieumaatregelen als afvalscheiding, gebruik duurzame materialen (FSC) en energiebesparing, ontwikkelde en implementeerde het museum ook een aantal *tailor-made* oplossingen. De zeven horecalocaties in het museum werken voor 80% met producten met EKO-keurmerk. Het Openluchtmuseum streeft ernaar om in 2011 de zilveren Green Key in te ruilen voor Goud! Green Key is onderdeel van FEE. Wereldwijd zijn momenteel ruim 1200 bedrijven aangesloten bij het internationale keurmerk Green key (voorheen Milieubarometer). In 2010 heeft het museum een Milieuverslag gemaakt, met het doel overzicht te behouden op de vorderingen betreffende de implementatie van duurzaamheid en voorts met het doel de totale organisatie te informeren over en te enthousiasmeren voor een actief milieubeleid.

In 2010 is ook een belangrijke volgende stap gezet in de realisatie van het integrale beveiligingsplan van het Openluchtmuseum, met maatregelen op bouwkundig, elektronisch en organisatorisch terrein. In 2010 is in vrijwel alle gebouwen inbraakdetectie toegepast, is op het terrein het cameratoezicht uitgebreid en is er een nieuwe Meldkamer gebouwd en uitgerust met moderne Beveiligingsapparatuur. Voorts is er een nieuw portofoonsysteem ingevoerd evenals een toegangscontrole, waarvoor alle medewerkers en vrijwilligers een nieuwe toegangbadge hebben ontvangen. In februari 2011 is het project in zijn geheel afgerond.

In 2010 is ook verder gewerkt aan het versterken van de interne bedrijfsvoering. Daarvoor is onder andere de planning- en controlcyclus verder

Met de klok mee: Babynummers in Dingenliefde; 'Brood' een van de educatieve schoolprojecten; Ook voor kinderen uit het Speciaal Onderwijs is het museum geschikt

*Met de klok mee: Onderhoud aan de scènes in HollandRama;
Cikoloop: Rondje Nederland verenigt Sport en erfgoed;
De eerste proefrit van de gerestaureerde RET 536, op 24 maart 2010;
Groot onderhoud aan de Delftse molen;
Conserveren en opzetten van centsprenten;
Groot onderhoud aan de boerderij uit Midlum*

verfijnd, met meer aandacht voor de analyse van de kwartaalmatige terugkoppelingen naar het Jaarplan. Bovendien is begonnen met de invoering van een roostersysteem, met als doel sneller te kunnen sturen in de personele bezetting van de verschillende sectoren.

Het eerder ingezette verzuimbeleid werpt vruchten af: een daling van 6,2 % in 2005 naar 4,4 % in 2010. Het verzuim is onder controle; de meldingsfrequentie is stabiel en opvallend laag. Het geeft een beeld van een organisatie met een positieve en “gezonde” arbeidsmoraal. We signaleren wel een tendens naar vergrijzing en ontgroening.

COMPLEX DOSSIER: NATIONAAL HISTORISCH MUSEUM

Ook in 2010 is veel energie besteed aan het Nationaal Historisch Museum (NHM). De aandacht was daarbij hoofdzakelijk geconcentreerd op de kwestie van het parkeren op en rond de beoogde bouwlocatie van het NHM: de parkeerplaats van het Nederlands Openluchtmuseum.

Op 18 juni verscheen het Grontmijrapport *Omgevingsfactoren locatie Nationaal Historisch Museum*, verricht in opdracht van het Nationaal Historisch Museum en, wat betreft Perceel 4 hiervan (Mobiliteit), in opdracht van het Nederlands Openluchtmuseum en het Nationaal Historisch Museum. Het rapport formuleert de bandbreedte van de parkeerinfrastructuur, met als maximale variant een ondergrondse parkeergarage. Op 26 augustus verscheen een aanvullend onderzoek naar de parkeermogelijkheden op maaiveld, uitgevoerd in opdracht van de gemeente Arnhem, de provincie Gelderland, het Nationaal Historisch Museum en het Nederlands Openluchtmuseum. Hierin wordt aangegeven dat het mogelijk is de parkeerplaatsen die nodig zijn voor het Nationaal Historisch Museum en het Nederlands Openluchtmuseum op maaiveld aan te leggen.

Op 20 oktober 2010 heeft de staatssecretaris van OCW Halbe Zijlstra besloten het NHM niet langer te subsidiëren voor de realisatie van een museumgebouw. Op dinsdag 2 november 2010 maakte het NHM bekend in de Zuiderkerk te Amsterdam een ‘kantoor’ in te richten.

Terugblikkend constateert het Openluchtmuseum dat de perikelen rond de beoogde bouw van het NHM in de afgelopen drieënhalf jaar een stevig beslag hebben gelegd op tijd, middelen en emotie. Bovendien heeft het museum meerdere belangrijke projecten moeten aanhouden, met name de ontwikkeling van een nieuw depot, de renovatie en de uitbreiding van de Kasteelboerderij en de verbetering van de parkeerfaciliteit.

ZELFEVALUATIE EN VISITATIE

Conform afspraken tussen het Ministerie van OCW en de Vereniging van Rijks gesubsidieerde Musea (VRM) worden in de periode 2009-2011 alle, van rijkswege gesubsidieerde musea gevisiteerd. Planning en uitvoering daarvan zijn in handen gegeven van de VRM. Het Openluchtmuseum werd op 17 augustus gevisiteerd. Ter voorbereiding hiervan schreef het museum een zelfevaluatie over de periode 2005-2008, in samenwerking met Caroline Croon (Hôtel des Muses). Onder andere op basis van deze evaluatie en voorts door middel van talrijke gesprekken met toezichhouders, bestuur/directie, medewerkers en vrijwilligers heeft de Visitatiecommissie het Openluchtmuseum bekeken en getoetst. De Commissie stond onder voorzitterschap van prof. dr. P. Leeftang, hoogleraar Marketing aan de Rijksuniversiteit Groningen en was samengesteld uit de mevrouw J. Stam (voorzitter Politietop Divers) en de heren P. de Ceuster (voormalig directeur van het Domein Bokrijk te Genk (België) en drs R. van der Zijl (voormalig directeur van De Efteling). Mevrouw R. Roskam MA, MSc. (VRM) ondersteunde de Commissie. In de rapportage, die online beschikbaar is via www.derijksmuseum.nl/publicaties.php

constateert de Visitatiecommissie dat het museum sinds de verzelfstandiging in 1991 met succes een proces van professionalisering heeft doorgemaakt. Strategie en beleid laten zien dat het museum zich goed bewust is van de omgeving en van de veranderende eisen die de samenleving stelt. Zeer positief is de Commissie over de didactische kwaliteit van de publieksbegeleiding. Die ‘verdient aparte vermelding’. Kritisch is de Visitatiecommissie echter over de kwaliteit van de depotruimte; ze beoordeelt die als onvoldoende en raadt aan hier snel een oplossing voor te zoeken. Tenslotte raadt de Commissie het museum aan vaart te maken met het ontwikkelen van de plannen voor de toekomst en het tempo hiervan niet te laten bepalen door de ontwikkelingen rond het Nationaal Historisch Museum - een ‘onzekere factor’, oordeelt de Commissie. Vanzelfsprekend is het museum van plan de aanbevelingen uit het Visitatierapport te laten doorklinken in het nieuwe beleidsplan voor de periode 2013-2016.

VOORUITBLIK

Het rijks cultuurbeleid en de financiering daarvan zijn in de laatste maanden van 2010 veel in het nieuws geweest. In de loop van de herfst kondigde het Kabinet Rutte aan jaarlijks fors te bezuinigen op cultuur, vanaf 2011 oplopend tot € 200 miljoen jaarlijks vanaf 2013. Het Kabinet wil deze bezuinigingen niet realiseren door middel van een generieke korting, maar gericht. In zijn uitgangspuntenbrief aan de Tweede Kamer van 17 december 2010 maakt de staatssecretaris zijn aanpak van deze ‘gerichte ingreep’ op hoofdlijnen bekend. De aangekondigde maatregelen zullen ook effect hebben op de bedrijfsvoering van het Nederlands Openluchtmuseum.

Desondanks kijkt het Nederlands Openluchtmuseum met vertrouwen naar de toekomst, maar wel met een verscherpt oog voor de risico’s én de kansen die verbonden zijn met het ondernemen in de cultuur- en erfgoedsector. Ambitieus maar realistisch ondernemerschap is daarbij belangrijk, evenals een gezonde teamspirit. Ook de governance moet kunnen meegroeien met de

ontwikkelingen. Op dit terrein zijn er in 2010 door de directie in nauw overleg met de Raad van Toezicht lijnen naar de toekomst uitgezet, in de vorm van een aanscherping en uitbreiding van de profielen binnen de Raad van Toezicht, onder andere met het profiel duurzaamheid.

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft in zijn bijna honderdjarig bestaan een ferme band opgebouwd met het publiek en ook deze situatie geeft vertrouwen voor de toekomst. Wij zijn er trots op dat we van alle Nederlandse musea jaarlijks de meeste Nederlanders ontvangen: ruim 400.000. De grote opdracht naar de toekomst toe is het kiezen van de juiste verhalen voor nieuwe generaties bezoekers, opdat ook zij het museum blijven ervaren als een relevante en inspirerende instelling. Dat plan gaan wij komend jaar schrijven.

Last but not least willen wij onze grote dank uitspreken aan de eigen medewerkers en vrijwilligers en al diegenen die er door hun opstelling in ruime mate blijk van geven vertrouwen te hebben in het museum: overheden, fondsen, sponsors en Vrienden. Ook danken wij de Ondernemingsraad voor de constructieve wijze van samenwerken en zijn wij de Raad van Toezicht dankbaar voor zijn belangrijke ondersteuning en goede raadgevingen.

Pieter-Matthijs Gijsbers
Algemeen directeur

Adelheid Ponsioen
Directeur bedrijfsvoering

Met de klok mee: Green Key, hét internationale keurmerk voor duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen; Een van de successen van de merchandise lijn: eigen gebrouwen bier; Ook de horeca gebruikt biologische producten, onder andere uit eigen tuin

SAMENSTELLING

Statutair kan de Raad uit maximaal negen leden bestaan. Om praktische redenen wordt het aantal van zeven leden aangehouden. De heer dr. N. Wellink heeft in juni zijn functie als voorzitter neergelegd vanwege het aflopen van zijn tweede termijn. Hij is opgevolgd door de heer drs. ir. J. van der Veer, oud-CEO Royal Dutch Shell, die per 1 april reeds deel uitmaakte van de Raad. Zowel de Raad als Directie zijn de heer Wellink buitengewoon erkentelijk voor zijn belangrijke en waardevolle bijdrage gedurende ruim zeven jaar, waarvan de laatste jaren gekenmerkt werden door de perikelen rondom het Nationaal Historisch Museum (NHM). In de persoon van de heer Van der Veer heeft de Raad een waardig opvolger gevonden. Mevrouw prof. dr. E.A. van Zoonen heeft op eigen verzoek per 1 juni haar lidmaatschap van de Raad moeten beëindigen. Ook haar Raad en Directie dank verschuldigd voor haar bijdrage.

De Raad is verheugd per 1 maart 2011 prof. dr. P. Schnabel, directeur Sociaal en Cultureel Planbureau, als nieuw lid te hebben kunnen verwelkomen. Tenslotte is er nog één vacature.

WIJZE VAN TOEZICHT HOUDEN

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig overleg gevoerd met de Directie. De Raad heeft zes maal met en drie maal (waaronder twee maal kort) zonder de Directie vergaderd. De Raad kent een vaste Financiële Commissie, bestaande uit de heer Doek en de heer Wanders. Deze commissie is vier maal bijeen geweest in aanwezigheid van de Directie. De commissie heeft de Directie met raad en daad ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen. Met name dienen te worden genoemd de jaarstukken, begroting en de ontwikkeling van de businesscase uitbreiding Kasteelboerderij.

De Raad onderschrijft de *Principles en Best Practice*-bepalingen van de *Code Cultural Governance* en de governance-bepalingen van het *Reglement CBF-Keur*.

De bepalingen zijn vastgelegd in de statuten van de stichting, het Reglement Raad van Toezicht, het Reglement Financiële Commissie, het Directiereglement en de opzet van de jaarrekening in combinatie met het algemene jaarverslag.

TOEZICHT

Het jaar heeft voor een belangrijk gedeelte in het licht gestaan van de verwickelingen rondom het NHM. Met name de voorzitters en enkele leden van de Raad zijn hier nauw bij betrokken geweest.

Wat betreft de jaarstukken zijn jaarrekening en (algemene) jaarverslag 2010 van zowel het museum als van de Stichting 'De Oude Bijenkorf' (SDOB, de horeca) in aanwezigheid van de accountant inhoudelijk besproken en goedgekeurd. Het jaarplan 2011 en de bijbehorende begroting 2011 zijn eveneens besproken en goedgekeurd. Tenslotte is de begroting 2011 van de SDOB goedgekeurd.

Voorts is gesproken over de zelfevaluatie van het museum in het kader van de visitatie; de voortgang rondom de ontwikkeling van een nieuw centraal depot; het beoordelen en goedkeuren van de plannen van de herbouw 'Westerstraat' (voorheen de Pottebakkersgang), te openen in het jubileumjaar 2012; jaarthema en jubileum 2012; besluitvorming en goedkeuring van de plannen voor de noodzakelijke renovatie en uitbreiding van de Kasteelboerderij (SDOB). In het kader van de visitatie hebben de heren Doek en De Jong op 17 augustus met de Visitatiecommissie gesproken.

In april is de heer de Jong aanwezig geweest bij een overlegvergadering van de Ondernemingsraad en de Directie; de december-vergadering was hij verhinderd.

In de vergaderingen van de Raad zonder Directie is onder andere gesproken over het eigen functioneren (evaluatie).

De Raad van Toezicht kijkt terug op een goed jaar voor het museum.

Hij heeft grote waardering voor de wijze waarop Directie, medewerkers en Ondernemingsraad uitvoering hebben gegeven aan het beleid en het daarbij behaalde resultaat en dankt hen hiervoor hartelijk. Ook dankt de Raad partners, fondsen en sponsoren voor hun belangrijke en onmisbare bijdrage.

Arnhem, 18 april 2011

De Raad van Toezicht

Dr. A.H.E.M. Wellink, *voorzitter*
tot 16 juni 2010

Drs. ir. J. van der Veer, *voorzitter*
vanaf 16 juni 2010

Drs. H.A. Doek, *vice-voorzitter*

Mw. N. Albayrak-Temur

Mw. prof. dr. E.A. van Zoonen
tot 1 juni 2010

Drs. J.P. de Jong

Prof. dr. P. Schnabel
vanaf 1 maart 2011

Drs. R.J.X. Wanders

Speerpunt voor de Ondernemingsraad in 2010 is het organisatiebrede achterbanconsult geweest. Dit werd gehouden om inzicht te verwerven in de vraag hoe de organisatie door de medewerkers wordt beleefd. Op vele terreinen scoort het museum goed. Wel lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat er nog winst te behalen is op het gebied van de onderlinge communicatie en de persoonlijke groei van medewerkers. De uitkomsten zijn met de Directie besproken en zullen binnenkort met de medewerkers gedeeld worden.

In 2010 heeft de Ondernemingsraad in de eigen vergaderingen onder andere gesproken over een regeling betreffende de verruiming van de openingstijden. Daarnaast zijn er stappen gezet om te komen tot een regeling aangaande het privacybeleid en is het handboek personeel en organisatie aan de orde geweest.

Deze onderwerpen zijn ook besproken tijdens overleg met de Directie. De overlegvergaderingen hebben zeven maal plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten is de Raad geïnformeerd over:

- de begroting van het museum en de horeca
- de voortgang en afhandeling van de samenwerking met het Nationaal Historisch Museum
- het verloop van de verzuimcijfers
- de voortgang van het Arbo-beleid
- de ontwikkelingen rondom de pensioenen
- de ontwikkelingen betreffende de nieuwe accommodatie van de depots
- het beveiliging- en calamiteitenplan
- de bedrijfsmatige ontwikkelingen die zich lopende het jaar hebben voorgedaan

In maart en september hebben er ook informele bijeenkomsten tussen de Raad en Directie plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten is vooral gesproken over de vraag welke positie de Raad binnen de organisatie inneemt en op welke manier de omgang tussen de Raad en de bestuurder het meeste rendement oplevert. De Raad kijkt met een positief gevoel terug op deze bijeenkomsten.

In 2010 heeft de Raad de volgende advies- en instemmingverzoeken positief beoordeeld:

- het ontwikkelbeleid, met name ten aanzien van scholing en opleiding van medewerkers
- de implementatie van een nieuw roosterprogramma
- de vergoedingen voor EHBO en BHV,
- de regeling ‘thuiswerken’ op initiatief van de werknemer
- de regeling ‘ongewenste omgangsvormen’
- de regeling ‘gebruik mobiele telefoon’
- de nieuwe formulieren met betrekking tot de functionering- en beoordelingsgesprekken

Bij het maken van afwegingen bij de diverse vraagstukken waar de Raad mee in aanraking kwam, is hij ook het afgelopen jaar ondersteund door de heer drs. J.P. de Jong die vanuit de Raad van Toezicht de contacten onderhoudt met de Ondernemingsraad.

De Raad was aanwezig bij een bijeenkomst van het OR-platform VRM en heeft contacten gehad met de Raden van Paleis 't Loo, het Kröller-Müller museum en het Zuiderzeemuseum. Tijdens het onderzoek van de Visitatiecommissie op 17 augustus heeft een afvaardiging van de Raad zijn visie op de organisatie gegeven.

In december 2010 zijn er Ondernemingsraadverkiezingen geweest. Er zijn vijf nieuwe leden gekozen, waarvan één lid als vertegenwoordiger van de horeca. Twee Ondernemingsraadsleden zijn herkozen. De nieuwe leden zijn: Joost Dekkers, Tamara van Asselt, Hans Piena, Hilde Dortmans en Jo-Ann van den Berg. De twee herkozen leden zijn Mark de Boer en Wim Peters.

In 2011 zet de Raad de lijn die de vorige Raad ingezet heeft, voort. Zoals het verwerken van de uitkomsten van het achterbanconsult. Ook hoopt de Raad de bekendheid binnen de organisatie te vergroten. Dit denkt hij onder andere te bereiken door zijn positie, door middel van achterbanraadplegingen, steviger in de organisatie te verankeren.

Tot slot danken wij de oud-leden van de Ondernemingsraad voor hun grote inzet en behaalde resultaten en de Directie, voor wie wij een goede gesprekspartner willen blijven.

Arnhem, 4 april 2011
De Ondernemingsraad

Mw. G.M. Drent-Soer, *voorzitter*
tot 16 december 2010

Dhr. J. Dekkers, *voorzitter*
vanaf 16 december 2010

Dhr. A.W.M. Jansen, *secretaris*
tot 16 december 2010

Mw. J-A. van den Berg, *secretaris*
vanaf 16 december 2010

Mw. M. Braafhart
tot 16 december 2010

Mw. M. Wissenburg
tot 16 december 2010

Mw. C. Radstaat van der Vet
tot 16 december 2010

Mw. T. van Asselt
vanaf 16 december 2010

Mw. H. Dortmans
vanaf 16 december 2010

Dhr. M. den Boer

Dhr. W. Peters

Dhr. H. Piena
vanaf 16 december 2010

SUBSIDIËNTEN

Structureel

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Projectmatig

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

PARTNERS EN SPONSOREN

Vaste partners

BankGiro Loterij
VSBfonds
Vereniging Vrienden

Projectmatige partners

Westerstraat Amsterdam

BankGiro Loterij (extra trekking 2010)
Gemeente Amsterdam
ING
SNS Reaal Fonds
VSBfonds

Demontage en opslag watersnoodwoning

Mondriaan Stichting
Vereniging Vrienden
Woningstichting Volksbelang Raamsdonkveer

Kleur bekennen in streekdrachten en kotomisi

BankGiro Loterij
Vereniging Vrienden
Stichting Nederlandse Volksklederdrachten
'Collectie Koningin Wilhelmina'

Herinrichting wasserij

Vereniging Vrienden

Schoolproject Speciaal Onderwijs

BankGiro Loterij Museumprijs 2009

Restauratie platenwagen

Vereniging Vrienden

Thema 2010 (Nieuwe Buren)

BankGiro Loterij
BankGiro Loterij Museumprijs 2009
Woningcorporaties Portaal, Vivare en Volks-
huisvesting Arnhem en Vastgoed Onderhoud
Centrale afdeling Arnhem
Bedrijfsvrienden

Verlevendiging vaste presentaties

BankGiro Loterij

Bedrijfsvrienden

DHL (erelid)
Aannemersbedrijf De Combi, vestiging Elst
Ahoud Schilders en Decorateurs
Akkermans Van Elten
Bakker Hydraulic
Canon Business Center Zwolle
Coers en Roest ontwerpers bno drukkers BV
Combine IT
Curver
Van Dalen Afvaltransporten BV
Drentea Kantoormeubelen Emmen.
Grontmij Nederland BV
Hanos
Ice World Benelux BV
Kema Nederland BV
Mise en Place
PPG Coatings Nederland BV
(voorheen Sigma Coatings)
Stichting Kinderopvang SKAR
Woningcorporatie Vivare

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Vereniging Vrienden van het Openluchtmuseum

Al vanaf de oprichting in 1941 is er een goede relatie tussen de Vrienden en het museum. De relatie houdt in regelmatig bestuurlijk overleg, programmatische afstemming, onderlinge facilitering en financiële ondersteuning door de Vrienden van soms wat grotere restauratie- en presentatieprojecten. De samenwerking is de laatste jaren verstevigd en uitgebreid.

ArtEZ hogeschool voor de kunsten Arnhem

Het betreft een samenwerking, waarbij het museum partner is voor de uitvoering van door ArtEZ geïnitieerde projecten. Gerealiseerd: brei-project.

Arnhems Centrum voor Creatieve Economie & Innovatie (ARCII, onderdeel van ArtEZ)

Invulling van een programma met als doel te komen tot een innovatieve samenwerking tussen (aankomend) ontwerpers en producenten van consumentenproducten. Het museum produceert zelf op ambachtelijke wijze een aantal producten en kan daarom een inspirerend voorbeeld zijn. Lopende projecten: nieuwe producten vanuit de bestaande productiecapaciteit, het ontwikkelen van een servies in het kader van het jubileum 2012.

Leerbedrijf

Het museum is een erkend leerbedrijf voor de opleidingen van de kenniscentra Calibris te Bunnik, Aequor te Ede en Fundeon te Harderwijk. Het gaat hierbij om opleidingen in de sfeer van vmbo/mbo bouwvakken. Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden met instellingen die mindervaliden of anderszins gehandicapten te werk stellen. Deze mensen zijn in het museum werkzaam in de groenvoorziening en weven. De medewerkers werken vanuit Zorgcentrum Gelderland te Ede, de Schreuderhuizen te Arnhem en de Magenta werkplaatsen te Driebergen.

Mariëndael Speciaal Onderwijs, Arnhem

Samenwerking ten behoeve van het ontwikkelen van vier projecten voor het speciaal (basis) onderwijs. Inmiddels zijn twee projecten in 2011 beschikbaar.

Natuurmonumenten, 's Graveland

De samenwerking betreft hier elkaar te versterken bij het bereiken van de kerndoelen: behoud en beheer van natuur en landschap respectievelijk cultureel erfgoed, middels publiekscommunicatie, kennisontwikkeling, profilering en ondernemerschap. Gerealiseerd: oogstweekend.

Radboud Universiteit Nijmegen (thanatologie)

Samenwerking ten behoeve van een onderzoeksproject funeraire cultuur. Mogelijke spin-off: een presentatie over de begrafenis cultuur van autochtonen en migranten.

ROC Rijn IJssel, Arnhem

Doel van de samenwerking is meer jongeren naar het museum te krijgen, hen daar actief te laten zijn en passende leersituaties voor de studenten te creëren.

Gerealiseerd: het organiseren van/ meewerken aan diverse grote evenementen, werkzaam zijn in de horeca.

Bezoekersaantallen

	2010	2009
Totaal (incl. onderwijs)	436.730	461.787
<i>waarvan</i>		
Zomerseizoen (april - november):	346.194	367.968
Winter (januari en december):	77.982	78.179
Overige maanden:	12.554	15.640
Onderwijs totaal	38.737	40.271
<i>waarvan</i>		
Primair Onderwijs:	21.466	24.342
Voortgezet onderwijs:	17.271	15.929
(waarvan inburgering).	1.147	63

BEZOEKERSONDERZOEK

Het museum heeft een bezoekersonderzoek laten doen , waarbij de gegevens betrekking hebben op de periode juni t/m oktober.

Het doel was inzicht te krijgen in:

- bezoekersprofiel en bezoekgedrag
- het bezoek, met name ook het jaarthema
- tevredenheid, de waardering van het bezoek

Bezoekersprofiel

- De meeste bezoekers wonen in de provincie Gelderland (37%), vervolgens Noord-Brabant (16%) en Zuid-Holland (14%). Daarna Utrecht (9%) en Overijssel (6%), de overige provincies scoren per provincie lager, maar bij elkaar nog wel 18%
- Vrouwen zijn in de meerderheid (58%)
- De gemiddelde leeftijd is 48 jaar. Driekwart van de bezoekers is tussen de 36 en 65 jaar oud

- Liefst 65% van de gezelschappen bevat personen van 50 jaar of ouder, 56% heeft kinderen bij zich t/m 18 jaar. De meeste kinderen hebben overigens de leeftijd van het primair onderwijs
- Wat betreft het opleidingsniveau trekt het museum veel bezoekers met een HBO-opleiding (36%) , maar ook met een MBO-opleiding (24%)

Bezoekersgedrag

- Het museum heeft een trouw publiek: 56% komt voor de derde keer of vaker. Het percentage eerste bezoek ligt op 21%
- Van alle bezoekers heeft 47% een museumkaart, doch slechts 7% heeft een Vriendenkaart

Het bezoek

- Ongeveer 46% van de respondenten bereidt het bezoek voor via de website; openingstijden en entreprijzen zijn daarbij favoriet
- Van de bezoekers heeft 71% de presentaties over het jaarthema bezocht, aan de gezinsactiviteit *Nieuwe Buren* heeft 12% deelgenomen
- HollandRama en Spaarstation Dingenliefde zijn door ongeveer de helft bezocht
- de winkel is door 71% van de bezoekers bezocht
- Heel veel bezoekers maken gebruik van de horecafaciliteiten (83%), favoriet zijn de poffertjeskraam en het koffiehuis
- 78% geeft aan dat zij ons jaarthema zullen aanbevelen aan anderen
- 73% vindt het interessant om steeds nieuwe verhalen te horen over Nederlanders door de jaren heen

- 15% vindt dat alleen verhalen over de oorspronkelijke bewoners van de van de authentieke huizen verteld moeten worden

Tevredenheid en waardering

- Onze bezoekers beoordelen ons jaarthema met het cijfer 7.4
- Het totale museumproduct beoordeelt men met een 8.3
- De serviceverlening wordt over het algemeen prima gewaardeerd: de medewerkers zijn vriendelijk, behulpzaam en zien er netjes uit
- Een deel van de bezoekers is echter minder te spreken over de prijzen in winkel en horeca

Bezoekersinteractie bij de wasserij uit Overveen

COLLECTIE EN ONDERZOEK

Aanwinsten onroerend

Watersnoodwoning Raamsdonkveer (in opslag)

Aanwinsten roerend

Het museum voert een zeer restrictief verwerkingsbeleid, gebaseerd op het vigerende collectiebeleidsplan. Inmiddels is in maart 2011 een nieuw collectiebeleidsplan gereed gekomen: *Kiezen en Delen. Collectiebeleidsplan Openluchtmuseum 2011-2016*.

Aanwinsten: geen bijzonderheden

Afstoten: geen, maar wel in voorbereiding.

Conservering, restauratie

Onroerend

In 2010 is groot onderhoud gepleegd aan de volgende museale gebouwen:

- boerderij uit Etten-Leur
- boerderij uit Giethoorn
- boerderij uit Harreveld
- boerderij uit Kadoelen
- boerderij uit Midlum
- boerderij uit Varik
- boerderijtje uit Vierhouten
- boerderij uit Zeijen
- scheepswerf uit Marken (de loods)
- de wasserij uit Overveen
- Zaanse Buurt (houtwerk, dak, schilderwerk)
- Delftse molen (voegwerk)
- Stijlkamer Hindelopen en grutterij (drainage)

In een aantal gebouwen zijn tegelijkertijd maatregelen genomen om toekomstig verval te voorkomen, zoals het aanbrengen van drainage, vloerverwarming of het toepassen van een speciale mortel om inwateren te voorkomen (Delftse molen).

Roerend

Op het gebied van conservering is de collectie centsprenten geconserveerd en opnieuw opgezet. Het gaat hierbij om 3.037 prenten. De prenten zijn tevens digitaal opgenomen. Dit tweejarige project is uitgevoerd dankzij Metamorfoze, een initiatief van het Ministerie van OCW, de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief, dat zich inzet voor behoud van papieren erfgoed.

Restauraties: enkele arresleden, de platenwagen (met financiële steun van de Vrienden).

Een heel bijzondere restauratie was die van de RET 536. Deze Rotterdamse motorwagen heeft gedurende vier jaar een zeer grondige restauratie ondergaan en is weer geheel geschikt voor jarenlang gebruik.

Uitgaande bruiklenen

- Textielmuseum, Tilburg
- Historisch Museum Arnhem, Arnhem
- Keramiekmuseum 'Het Princessehof', Leeuwarden
- Museum voor Moderne Kunst, Arnhem
- Museum Elburg, Elburg
- Tropenmuseum, Amsterdam
- Nationaal Archief, Den Haag
- Amsterdam Museum, Amsterdam
- Het Mondriaanhuis, Amersfoort (langlopend).
- Museum Bronbeek, Arnhem (langlopend)
- Keramiekcentrum Tiendschuur, Tegelen (langlopend)
- Het Mussennest, Otterlo (langlopend)

Inkomende bruiklenen

- 10 kortlopende bruiklenen ten behoeve van het thema en de fotosalon
- Babynummers tijdschriften ten behoeve van Dingenliefde, Jan Knaap (langlopend)

Onderzoek

Er is onderzoek gedaan ten behoeve van de ontwikkeling, invulling en presentatie van het seizoenthema. Daarnaast is onderzoek gedaan ten behoeve van de herinrichting van de wasserij en de scheepswerf.

Veel onderzoek is ook gedaan ten behoeve van de herbouw en inrichting van de Westerstraat.

Jaarlijks worden 300 objecten inhoudelijk en documentair ontsloten en op de website van het museum geplaatst.

Conservator Hans Piena heeft onderzoek gedaan naar beschilderd meubilair en naar Duitse spanen dozen in de collectie van het museum. Het onderzoek heeft inmiddels tot een publicatie geleid. Stagiare Marion Meurs (universiteit Utrecht) heeft onderzoek gedaan naar de uit Suriname afkomstige kotomisi-kostuums. Deze kostuums zullen opgesteld worden in de nieuwe kledingtentoonstelling in het Entrepaviljoen.

Tenslotte zijn de gouden streeksieraden onderwerp van een promotie-onderzoek van sieradenexpert en –restauratrice Vivianne Veenemans (universiteit Nijmegen).

JAARTHEMA

Van 1 april t/m 31 oktober zijn op acht locaties presentaties geweest over Nieuwe Nederlanders.

De locaties zijn:

- *Molukse barak*: problematiek rondom Molukse kampbewoners
- *Zaanse brug*: beeldvorming over woonwagengewoners en 'zigeuners'
- *Wasserij*: aankomst en integratie familie Gehrels uit Duitsland, eind 18-de eeuw, Vlaamse en Brabantse seizoenarbeiders
- *Koopmanswoning*: slavernij in Suriname, trek naar Nederland na onafhankelijkheid van Suriname
- *Rietveldhuisje*: vluchtelingen uit Hongarije, opstand van 1956
- *Papiermolen*: vluchtelingen uit Antwerpen ten tijde van de 80-jarige oorlog, begin van de Veluwe papierindustrie
- *Indisch Achtererf*: Indisch leven in Nederland
- *Tilburgse huisje 4*: bevalling in een Turks gastarbeidersgezin

In het Koopmanshuis is in de linkervoorkamer het *Chinees Restaurant 'Azië'* ingericht. Het betreft de reconstructie van dit voormalige restaurant uit Amsterdam uit de periode 1950/1960. De bedoeling is de sfeer van een dergelijk restaurant terug te halen én bezoekers kennis te laten maken met de levensgeschiedenis van de oud-eigenaar, de 90-jarige heer Lau.

In de vijf filmhuisjes worden *vijf immigranten*, gepresenteerd die hun levensverhaal vertellen. Het zijn:

- Kiymet Erden, geboren in 1969 in Turkije, thans eigenaresse van een kapperszaak in Arnhem
- Mohammed Hammi, geboren in 1947 in Marokko, sinds 1975 legaal in Nederland werkend en wonend
- Tomáš Gabzdil Libertiny, geboren in 1979 in Slowakije, kunstenaar en designer in Rotterdam
- Helia Almeida Fernandes, geboren in 1984 in Angola, thans werkzaam als begeleidster van AMA in Waalwijk

- Humphrey Mijns, geboren in 1930 in Suriname, de eerste professionele Surinaamse voetballer in Nederland

Evenementen in het kader van het thema

- 31 maart: opening Chinees restaurant als aftrap voor het nieuwe seizoen
- 25 april: Dag Holland Dag, een rondje door multicultureel Nederland, tevens opening van het gezinsproject *Nieuwe Buren*
- 25 september: Nieuwe Burendag, buurtfeesten van diverse Nederlandse bevolkingsgroepen

Gezinsproject Nieuwe Buren

In samenwerking met de woningbouwverenigingen Volkshuisvesting Arnhem, Vivare en Portaal is een leer-werktraject uitgevoerd, waarbij een educatief onderkomen is gebouwd, bestaande uit vier 'huisjes'. Gezinnen met kinderen kunnen hier kennismaken met Turkse gastvrijheid, de Surinaamse keuken en met Chinese calligrafie. Het onderkomen zal twee seizoenen worden gebruikt voor weekend- en vakantieactiviteiten van de afdeling Educatie.

VASTE PRESENTATIES

Er wordt al een aantal jaren gewerkt aan bezoekersparticipatie en verlevendiging van de presentaties op het museumterrein. Dit uit zich door op een groot aantal plekken activiteiten te laten verrichten door vaste medewerkers en vrijwilligers, dit jaar waren dat 34 locaties. Dankzij de bijdragen van de BankGiro Loterij blijft het mogelijk een langlopend programma op het gebied van verlevendiging uit te voeren.

Vernieuwd zijn de presentaties in de waterrij en de scheepswerf. Tevens is in Dingenliefde één verzameling gewisseld, de nieuwe verzameling betreft babynummers van tijdschriften.

Rondleidingen

- zomer seizoen: 533
- winterseizoen: 107
- inburgering: 83
- week van de geschiedenis: 36
- avondrondleidingen kruidentuin zomer: 9
- aantal deelnemers: 16.582

Evenementen

- 30 april: Open Podium; koormuziek
- 8-24 mei: Oud Hollandse kermis
- 30 mei: muziekfestival
- 3 juni: finale Techniek Tournooi
- 6 juni : draaiorgeldag
- 22 juni-3 augustus: dinsdagavondronde-
leidingen kruidtuin
- 4 juli, 28 augustus, 2 oktober: beugeltournooi
- 1 augustus: internationaal beugeltournooi
- 8 augustus: handboogtournooi
- 21, 22 augustus: Oogstweekend
- 18 september: Open Podium; het Ede's Orkest
- 3 oktober: Open Podium; Arnhem Sinfonietta
- 16-24 oktober: Week van de Geschiedenis
- 23 oktober: Muziek Biënnale Niederrhein
- 24 oktober: Open Podium; 'Ad Hoc'
- 30 oktober: slachtdag
- 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27 december: muziek-
uitvoeringen kerkje uit 's Heerenhoek

WINTERPROGRAMMA

Vanaf 1 november tot 1 april in het volgende jaar is het museum geopend als wandelpark, de museale gebouwen zijn dan niet toegankelijk. Vanaf Sinterklaas tot halverwege januari is het museum geheel geopend met een echt winterprogramma.

Doelstelling

- een beeld geven van het dagelijks leven in de winter
- accent op overvloed en schaarste, overleven in de winter
- aandacht voor sociale, culturele en economische factoren, rolpatronen en verschillen in status

Programmering

Bezoekers konden terecht in een groot aantal veelal bemensde locaties, op de ijsbaan bij de ingang, op de sleebaan, lopend langs de winterroute, bij de wintermarkt op het Zaanse plein, op het Kindererf met een eigen programmering of luisteren naar een van de concerten in het Zeeuwse kerkje.

EDUCATIE

Het Kindererf is niet alleen de boerderij van waaruit kinderactiviteiten worden georganiseerd, het is tevens het startpunt voor veel schoolprojecten.

Projecten

- Keuterboeren, groep 1 en 2
- Wat wil je later worden, groep 3 en 4
- Bakkers en boeren, groep 3, 4 en 5
- Brood, van graan tot brood, groep 3 t/m 8
- Janneke's snuffelhoek, hoe woonde je vroeger, groep 4, 5 en 6
- Bouwen, groep 6, 7 en 8
- Sparen, bewaren en verzamelen, groep 6, 7 en 8
- Architecten gezocht, groep 7 en 8
- Kinderarbeid, groep 7 en 8
- Nieuw in Nederland, groep 7 en 8
- Winterschoolreisje, groep 3 t/m 8
- Sla je slag, VMBO 1 en 2
- Dingenliefde, hoe gaat dat, VMBO 1 en 2

Aantal ontvangen leerlingen en begeleiders:

Basisonderwijs: 21.466

waarvan Basisonderwijs projecten: 9.616

Voortgezet onderwijs totaal: 17.271

waarvan VMBO: 1.872

en waarvan inburgering: 1.147

Aantal groepen dat een project heeft

gevolgd: 409

De kinderactiviteiten voor individuele kinderen met ouders of gezin worden geconcentreerd in weekenden en de schoolvakanties.

Aan het speciale gezinsproject *Nieuwe Buren* hebben ruim 15.000 kinderen en ouders deelgenomen. Tijdens de winteropenstelling bleek het buiten stokbroodjes bakken een topper: ongeveer 20.000 kinderen hebben aan deze activiteit deelgenomen!

MEDEWERKERS

Formatie

De formatie van het museum bestaat uit een vaste kern, inclusief tijdelijke medewerkers en een aantal medewerkers dat op seizoen- of contractbasis een bepaalde periode of voor een bepaald aantal uren in dienst is. De formatie van de horeca valt buiten het hierna volgende overzicht.

Vergeleken met 2009 valt het volgende op:

- uitbreiding van de formatie met enkele fte's
- toename van bijna 10 % bij de vrijwilligers
- afname van het aantal vaste medewerkers, toename van de tijdelijke
- de verhouding man/vrouw verschuift: bij de vaste medewerkers zijn de mannen in de meerderheid, bij de tijdelijke zijn dit de vrouwen (dit aantal stijgt sterk)
- in en uit dienst gaan betreft hoofdzakelijk tijdelijke medewerkers, de vaste medewerkers zijn nogal honkvast

- het verzuimpercentage daalt weer, de verzuimfrequentie is erg laag
- ook dit jaar gaat de vergrijzing verder, met name vanaf 45 jaar en bij de vrijwilligers is inmiddels bijna de helft 65 jaar of ouder

Leeftijdsopbouw 2010

	<i>medewerkers</i>	<i>vrijwilligers</i>
Leeftijd	Aantal	Aantal
onbekend	0	41
< 24	24	11
24-34	40	10
35-44	41	11
45-54	71	26
55-64	67	112
65 >	3	190
	246	401

Medewerkers 2010

	<i>Totaal</i>	<i>Vast</i>	<i>Tijdelijk</i>
Omvang formatie (fte)	152,7		
Aantal medewerkers	246	154	92
Verhouding m/v	117/129	82/72	35/57
Vrijwilligers:	401		
Tram	123		
Rondleiders	45		
Presentatie en Educatie	217		
Collectie en Beheer	13		
Commercie	3		
Personen in dienst gegaan	71		
Personen uit dienst gegaan	72		
Verzuim:			
(excl. zwangerschap)	4,1%		
frequentie ziekmelding	1		
langer dan 6 weken ziek	2,2%		

Met de klok mee: Slachtdag op 30 oktober; Onderhoud aan de leilinden; ArtEZ: Hogeschool breiproject

BALANS PER 31 DECEMBER 2010

ACTIVA	2010		2009	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Materiële vaste activa	1.511.191		1.844.315	
Totale vaste activa		1.511.191		1.844.315
Vorraden	148.592		156.343	
Vorderingen	1.406.630		1.282.433	
Liquide middelen	8.855.883		9.823.911	
Totale vlottende activa		10.411.105		11.262.687
TOTALE ACTIVA		11.922.296		13.107.002
PASSIVA	2010		2009	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Algemene reserve	1.447.319		1.440.606	
Bestemmingsreserves	705.309		961.753	
Bestemmingsfondsen	3.081.677		4.268.462	
Totale Eigen Vermogen		5.234.305		6.670.821
Voorziening prepensioen	1.433.722		1.475.646	
Voorziening pensioensparen	111.000		110.197	
Voorziening jubileumgratificatie	-		110.000	
Voorziening overig	110.000		145.000	
Totale Voorzieningen		1.544.722		1.695.843
Lening	701.434		935.245	
Totale Langlopende schulden		701.434		935.245
Schulden aan leveranciers	850.602		911.145	
Kortlopend deel langlopende schuld	467.622		467.622	
Gelieerde rechtspersonen	159.703		38.358	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	265.365		256.355	
Pensioenlasten	167.641		49.780	
Onderhanden werk	1.812.973		1.411.731	
Overige schulden	636.538		607.725	
Overlopende passiva	81.391		62.377	
Totale Kortlopende schulden		4.441.835		3.805.093
		11.922.296		13.107.002

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2010

	2010 EUR	Begroting EUR	2009 EUR
Baten			
- Publieksinkomsten	4.010.162	4.120.000	4.217.061
- Sponsorinkomsten	106.207	105.000	73.653
- Overige inkomsten	486.022	538.000	533.216
Directe opbrengsten	4.602.391	4.763.000	4.823.930
Indirecte opbrengsten	517.612	500.000	494.296
Totale Opbrengsten	5.120.003	5.263.000	5.318.226
- Onderdeel huren	3.774.498	3.080.000	3.069.265
- Onderdeel exploitatiebijdrage	5.955.504	5.990.000	6.034.870
Subsidie Ministerie OCW	9.730.002	9.070.000	9.104.135
Overige subsidies en bijdragen	1.546.548	878.500	1.054.804
Totale Subsidies/Bijdragen	11.276.550	9.948.500	10.158.939
TOTALE BATEN	16.396.553	15.211.500	15.477.165
Lasten			
Salarislasten	6.813.298	6.921.000	6.556.104
Afschrijvingen	648.242	669.000	631.817
Huur	2.245.186	2.487.000	2.511.282
Aankopen	627	7.000	350
Overige lasten	8.392.207	6.881.500	6.104.030
Totale lasten	18.099.560	16.965.500	15.803.583
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	1.703.007-	1.754.000-	326.418-
Saldo rentebaten/-lasten	156.796	161.000	270.585
Saldo bijzondere baten/-lasten	109.695	-	176.936
EXPLOITATIERESULTAAT	1.436.516-	1.593.000-	121.103

TOELICHTING BEHORENDE TOT DE JAARREKENING 2010

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de per 1 januari 1991 verzelfstandigde Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum. Ten aanzien van de museale collectie is overeengekomen dat deze juridisch eigendom blijft van het Rijk; de Stichting heeft deze in bruikleen verkregen. Bovendien heeft de Stichting een instandhoudingsverplichting ten aanzien van de museale objecten. De zogenaamde dienstgebouwen (kantoorruimten, opslagplaatsen etc.) worden gehuurd.

De grond ten behoeve van de parkeervoorzieningen is in erfpacht verkregen, de overige terreinen worden gehuurd.

De Stichting ontvangt van het Rijk een subsidie voor de museale taken; daarnaast worden inkomsten verworven door entreegelden, parkeergelden en huuropbrengsten, alsmede door de exploitatie van een winkel en overige commerciële activiteiten.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het Ministerie van OCW. Voor de beleidsperiode 2009 – 2012 is een nieuw handboek vastgesteld. Projectsubsidies worden hierbij in eerste instantie verantwoord als vooruitontvan-

gen bedragen en naar rato van de voortgang van het project ten gunste van de exploitatie geboekt. Ook voorzover er sprake is van geormerkte bijdragen en subsidies van derden in relatie tot specifieke projecten wordt deze methode gehanteerd.

Materiële vaste activa

Gebouwen en inventaris

Alle museale gebouwen in gebruik bij Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum zijn eigendom van de Staat der Nederlanden. Alle overige gebouwen worden gehuurd bij de RGD.

In enkele gebouwen heeft de Stichting zelf geïnvesteerd. Deze investeringen en de overige inventaris worden lineair afgeschreven op basis van de verkrijgingprijs en de economische levensduur.

Bedrijfsinstallaties

Per 1 januari 2005 heeft het museum het economisch eigendom van de bedrijfsinstallaties om niet verkregen van het Ministerie van OCW. In overeenstemming met de gemaakte afspraken tussen de VRM en het Ministerie van OCW zoals uitgewerkt in de beschikking van 16 december 2004, dient er een waarde te worden toegekend aan deze bedrijfsinstallaties. Op basis van de door de RGD aangegeven vervangingswaarde en vervangingstermijnen is de boekwaarde per 1 januari 2005 en de economische levensduur van de verschillende installaties bepaald.

Resultaatbestemming 2010

	EUR
Exploitatieresultaat	-1.436.516
Onttrekking bestemmingsfondsen	1.129.602
Onttrekking bestemmingsreserves	214.750
Exploitatieresultaat als basis voor bepalen "niet bestede OCW subsidie"	-92.164
Onttrekking aan Bestemmingsfonds OCW	-57.183
Onttrekking aan Algemene reserve	-34.981
	-92.164

Museale gebouwen en overige museale collectie

De museale gebouwen en de overige museale collectie, welke ten tijde van de verzelfstandiging aanwezig waren, zijn niet gewaardeerd. De museale gebouwen en de museale collectie zijn in bruikleen ontvangen van de Staat der Nederlanden. Kosten van onderhoud worden ten laste van de exploitatie van het museum gebracht. Kosten van aanschaffingen inzake de overige museale collectie worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Parkeerterrein

De inrichting van het parkeerterrein wordt gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Overige bedrijfsmiddelen

Inventaris van kantoren en vervoermiddelen worden gewaardeerd op verkrijgingprijs. De afschrijving is gebaseerd op de geschatte economische levensduur.

Bijzondere waardevermindering van materiële vaste activa

De stichting verantwoordt materiële vaste activa in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaglegging. Volgens deze grondslagen dienen materiële vaste activa te worden beoordeeld op bijzondere waardevermindering wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom wordt een bedrag voor bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde van het actief.

Consolidatie van gelieerde rechtspersonen

Stichting De Oude Bijenkorf kwalificeert als een gelieerde rechtspersoon. In overeenstemming met de bepalingen in het handboek verantwoording cultuursubsidies musea van het Ministerie van OCW wordt deze gelieerde rechtspersoon niet meegeconsolideerd. In plaats daarvan wordt de jaarrekening van deze rechtspersoon verstrekt aan het Ministerie.

Voorraden

Deze worden gewaardeerd tegen inkooprijzen onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor incurantheid.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening wegens oninbaarheid.

Eigen vermogen

Algemene reserve

Het gedeelte van het eigen vermogen waartoe de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de organisatie is opgericht.

Bestemmingsfonds OCW

OCW subsidie die nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt dient opgenomen te worden in een bestemmingsfonds OCW.

Bestemmingsreserves

Het gedeelte van het eigen vermogen welke wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven door de directie.

Voorzieningen

Voorziening prepensioen (garantieregeling prepensioen)

De voorziening prepensioen wordt gevormd voor de uit de overgangsregeling per 1 januari 2002 voortvloeiende prepensioenverplichtin-

gen, die in de in het voorjaar van 2006 tot stand gekomen CAO zijn omgezet in aanvullende ouderdomspensioenrechten.

De netto verplichting van de Stichting wordt hiervoor afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden.

Deze pensioenaanspraken worden gedisconteerd om de contante waarde te bepalen, en de actuele waarde van de fondsbeleggingen wordt hierop in mindering gebracht. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AAA waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van de Stichting benadert. De berekening wordt uitgevoerd door een erkende actuaaris volgens de 'projected unit credit'-methode.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening voor jubileumuitkeringen wordt gevormd voor de in de CAO opgenomen toekomstige jubileumuitkeringen.

Voorziening overig

De overige voorziening is gevormd voor een claim van een oud medewerker van het NOM en is gewaardeerd op nominale waarde.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan,

wordt hiervoor een verplichting opgenomen.

Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Resultaat bestemming

De resultaatbestemming 2010 is als volgt: van het exploitatieresultaat van EUR -1.436.516 blijft na dotatie aan en onttrekking van bestemmingsfondsen en -reserves een exploitatieresultaat als basis voor bepalen "niet bestede OCW subsidie" van EUR -92.164 over. Op basis van de verhouding van de subsidie van het Ministerie van OCW ten opzichte van de totale baten wordt dit resultaat verdeeld over het bestemmingsfonds OCW en de algemene reserve (62% respectievelijk 38%).

ALGEMEEN

Het museum heeft sinds 2006 het CBF keurmerk voor kansspelbegunstigden. In het kader van het keurmerk stelt het CBF eisen aan de verslaglegging. Omdat het museum moet voldoen aan de richtlijnen voor de verslaglegging volgens het handboek van OCW is er met het CBF afgesproken dat daar waar er volgens de richtlijnen van het CBF zaken ontbreken dan wel anders gepresenteerd moeten worden dit door het museum in de bijlage bij de jaarrekening wordt gepresenteerd. In de volgende pagina's is kort uiteengezet welke fondsenwervende activiteiten er in 2010 hebben plaatsgevonden en zijn de modellen uit "de richtlijn 650 fondsenwervende instellingen herziene versie 2007" gebruikt.

FONDSENWERVENDE ACTIVITEITEN

Het museum heeft 0,6 fte beschikbaar voor fondsenwervende- en sponsoractiviteiten.

De totale salariskosten hiervan zijn EUR 45.131. Daarnaast worden door de directie en het hoofd marketing werkzaamheden verricht voor het binnenhalen van fondsen en sponsoren.

In 2010 heeft het museum een start gemaakt met het project Westerstraat, hiervoor heeft het museum van de ING EUR 110.000 ontvangen voor realisatie van een postkantoor en van de BankGiro Loterij EUR 625.000 voor het realiseren van een Turkenpension.

Tevens heeft het museum wederom van de Bank Giro Loterij EUR 500.000 ontvangen voor verlevendiging van het museum. Voor de exploitatie van Dingenliefde en Van Gend en Loos is van het VSBfonds EUR 237.000 en DHL EUR 32.500 geld ontvangen conform gemaakte afspraken in het verleden.

In 2010 is de Wasserij Overveen met gelden van de Vereniging Vrienden gerestaureerd, totale bijdrage van de Vrienden was in 2010 EUR 64.758. Voor het project 1^e fase Watersnoodwoning Raamsdonkveer (museaal afbreken en behouden) heeft het museum van verschillende fondsen en de Vereniging Vrienden in totaal EUR 66.698 ontvangen.

ACCOUNTANTSMEDEDELING

Wij zijn van oordeel dat het verkort financieel verslag 2010 van Stichting het Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem op juiste wijze is ontleend aan de jaarrekening 2010. Bij deze jaarrekening hebben wij op 18 april 2011 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

Voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de Stichting dient het verkort financieel verslag 2010 te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 18 april 2011 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring.

Arnhem, 18 april 2011

KPMG ACCOUNTANTS N.V.
J. van Rossen RA

Feestelijk gedekte tafel in de Pronkkamer van de Kasteelboerderij

I HOOFDFUNCTIES EN RELEVANTE NEVENFUNCTIES LEDEN VAN DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT *)

Directie

De heer drs. P-M Gijsbers
Algemeen Directeur
Lid Adviesraad RBT KAN (regionaal bureau voor toerisme knooppunt Arnhem-Nijmegen)
Lid Alumniraad Radboud Universiteit Nijmegen

Mevrouw ing. A.M.C.J. Ponsioen
Directeur Bedrijfsvoering
Lid Raad van Toezicht Boekman Stichting Amsterdam
Bestuurslid Kröller-Müller Fonds te Otterloo
Lid Raad van Advies CASA te Arnhem
Bestuurslid Stedelijk Netwerk te Arnhem
Lid bestuur VNO/VCW Arnhem-Nijmegen
Nationaal correspondent voor EMF

Raad van Toezicht

De heer dr. A.H.E.M. Wellink
President De Nederlandsche Bank
Voorzitter Koning Willem I Stichting
Voorzitter Raad van Toezicht Universiteit Leiden
Voorzitter Mr. N.G. Pierson Fonds
Lid Governing Council en General Council ECB
Lid European Systemic Risk Board, Frankfurt
Voorzitter Bazels Comité
Lid Board of Directors BIS
Lid Raad van Toezicht Centraal Bureau voor Genealogie

De heer drs. ir. J. van der Veer
Non-executive director Shell
Vice-voorzitter Raad van Commissarissen ING
Vice-voorzitter en senior independent director Unilever
Lid Raad van Commissarissen Philips
Lid Raad van Commissarissen Concertgebouw
Voorzitter Platform Bètatechniek
Bestuurslid Nationale Toneel te Den Haag

Mevrouw N.Y. Albayrak-Temur
Bestuursvoorzitter Centraal Orgaan opvang asielzoekers
Bestuurslid Atlantic & Exchange Program
Juryvoorzitter Diversiteitsprijs Politie Nederland
Lid Raad van Toezicht Medisch Centrum Haaglanden
Lid Bestuur Oranje Fonds
Lid Raad van Toezicht Veerstichting
Lid Geletterdheidsforum A tot Z
Lid Audit Committee Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Mevrouw prof. dr. E.A. van Zoonen
Hoogleraar Media en Populaire Cultuur, Universiteit van Amsterdam

De heer drs. H.A. Doek
Lid Eerste Kamer der Staten Generaal
Voorzitter Raden van Toezicht Geldersch Landschap/Geldersche Kasteelen te Arnhem
Voorzitter Raad van Toezicht Karakter te Ede
Voorzitter Raad van Toezicht Museumpark Orientalis, Heilig Landstichting
Voorzitter Treasury commissie provincie Friesland te Leeuwarden
Lid Bestuur NJO: Nederlandse Orkest- en Ensemble-Academie te Apeldoorn
Lid Bestuur Introdans te Arnhem
Lid Bestuur Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed te Hoevelaken
Lid Raad van Toezicht Hannema de Stuers Fundatie te Heino/Zwolle
Lid Bestuur Nederlands Kamer Opera Festival te Zwolle
Lid Raad van Advies Nationaal Park de Hoge Veluwe te Hoenderloo
Lid Vereniging Aegon N.V. te Den Haag
Commissaris OOST N.V. te Arnhem/Enschede
Commissaris Robbers & Van den Hoogen B.V. te Arnhem

De heer drs. J.P. de Jong
Zelfstandige adviespraktijk 'Achter de Duinen'
Vice-voorzitter Raad van Toezicht HIVOS te Den Haag
Vice-voorzitter Raad van Commissarissen Stichting Mitros Wonen te Utrecht
Lid Raad van Toezicht Kunstgebouw te Rijswijk
Voorzitter Voordrachtscommissie Vereniging Toezichthouders Woningsector te Utrecht
Lid Raad van Toezicht Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde Blijdorp te Rotterdam

De heer drs. R.J.X. Wanders
CFO en lid hoofddirectie ANWB B.V.
President Commissaris KNAC Services B.V.
Lid Raad van Commissarissen Reis- en Rechtshulp N.V.
Lid Raad van Commissarissen ANWB Reizen B.V.
Lid Raad van Commissarissen UVM
Verzekeringsmaatschappij N.V.
Lid Raad van Commissarissen Unigarant N.V.
Vice voorzitter Stichting ANWB Pensioenfonds
Bestuurder Stichting Administratiekantoor SynVest Beleggingsfondsen

*) Stand van zaken april 2011

II PROFIEL RAAD VAN TOEZICHT

Bij de samenstelling van de Raad is het een vereiste dat expertise op de volgende gebieden vertegenwoordigd is:

- Algehele leiding, management en bestuur
- Personeelszaken en sociaal beleid, (één lid met deze expertise bij voorkeur te benoemen op voordracht van de OR)
- Geschiedenis of Europese etnologie (beide in combinatie met museale affiniteit)
- Openbaar bestuur
- Marketing en promotie
- Toerisme en recreatie
- Interesse van consumenten van cultuur, jongerencultuur en nieuwe media
- (Basis- en voortgezet) onderwijs
- Duurzaamheid

Algemeen

Gestreefd zou moeten worden naar een gelijke verdeling tussen manlijke en vrouwelijke leden, meer multiculturaliteit en een evenwichtige leeftijdsopbouw.

De leden van de Raad functioneren/hebben gefunctioneerd in landelijke netwerken op het gebied van hun expertise en hebben affiniteit met het werkkterrein van het Nederlands Openluchtmuseum.

Dit profiel is in december 2010 geactualiseerd, aangevuld en vastgesteld.

III SAMENVATTING VERANTWOORDELIJKHEIDSVERKLARING

Governance

Het museum heeft een CBF-keurmerk als kansspelbevestigde. In haar nieuwe reglement heeft het CBF de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen verwerkt. Een van de gevolgen is dat elke keurmerkhouders Verantwoordelijkheidsverklaring op dient te stellen, welke het CBF toegezonden moet worden. De bedoeling van deze verklaring is dat de keurmerkhouders aangeeft hoe een drietal bestuurlijke principes in de betreffende organisatie zijn vorm gegeven. Deze principes zijn:

- onderscheid tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren
- het optimaliseren van effectiviteit en efficiency van de bestedingen
- het optimaliseren van de omgang met belanghebbers.

Bestuur

Het museum kent een tweehoofdig bestuur. Elk directielid heeft een eigen specifieke portefeuille. Beide directieleden zijn gezamenlijk bevoegd; taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn geregeld in een directiereglement, vastgesteld door de Raad van Toezicht.

Uitvoering

Het museum stelt voor elke vier jaar een beleidsplan op, dat qua periode gelijk op loopt met de periode van subsidietoekenning door het Ministerie. Beleidsplan en prestatie-afspraken met het Ministerie zijn de basis van de uit te voeren werkzaamheden. Elk jaar stelt het museum hier van af geleid een werkplan en bijbehorende begroting op.

Toezicht

Het museum kent een strak systeem van toezicht houden op de voortgang en rapportages..

Als toezichthouder fungeert de Raad van Toezicht.

Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn statutair geregeld. De Raad heeft een eigen reglement, evalueert zijn eigen functioneren en beoordeelt de bestuursleden. De Raad kent een Financiële Commissie, eveneens met een eigen reglement. De Raad houdt tevens toezicht op de Stichting 'De Oude Bijenkorf' (de horeca).

Toezicht op behoud en beheer van 's Rijks collecties wordt uitgeoefend door de Erfgoed Inspectie van het Ministerie.

Besteding van middelen

Inzet is met de toch beperkte middelen zo maximaal mogelijk de museale taken te kunnen uitvoeren. De basis van de werkzaamheden wordt gelegd door werkplan en begroting van het betreffende jaar. In termen van presentatie kent het museum een zomer- en een winterprogrammering. Doelstelling en resultaten worden in kadernota's vastgesteld, evaluatie vindt na afloop plaats.

Monitoring en bijsturing vindt op verschillende niveau's plaats. Het museum kent een georganiseerde vorm van werkoverleg, vooral van belang als het gaat om onderlinge afstemming en planning van publieks-, educatieve- en onderhoudsactiviteiten.

Nieuwe projecten/presentaties worden pas gerealiseerd zodra de financiering van zowel bouw en inrichting alsmede de kosten van tenminste 10 jaar exploitatie volledig gedekt zijn.

Het museum kan niet functioneren zoals zij doet zonder de inzet van vele vrijwilligers. Het museum heeft een vrijwilligersbeleid vastgesteld, wat goedgekeurd is door de Raad van Toezicht. De belangen van de vrijwilligers worden behartigd via een vrijwilligersplatform.

Belanghebbenden

Bovenaan staat het Ministerie van OCW, als eigenaar van de collecties en als structureel subsidiënt (jaarverslaglegging, prestatie-afspraken). Huisvester van het museum is het Ministerie van VROM (de RGD, gestructureerd overleg). Met de gemeente Arnhem zijn veelvuldig contacten (eigenaresse van de gronden en bosopstanden, bestemmingsplannen, vele vergunningen, waaronder brandweer, horeca, milieu en bouwzaken). Het museum heeft een eigen beveiligingsdienst, daarom zijn er incidentele contacten met het Ministerie van Justitie (vergunning vanwege de wet op de weerkorpsen).

Voor de financiering van nieuwe projecten is het museum mede afhankelijk van fondsen, loterijen, sponsors en overheden als de provincie Gelderland. Contacten worden gelegd via eigen speciaal hiervoor aangetrokken medewerkers. Sponsoring is maatwerk; het museum heeft een breed pakket aan tegenprestaties ontwikkeld.

De bezoekers zijn een van de belangrijkste spelers, zij komen voor een plezierige dag en daar moet het museum voor zorgen. Daarom wordt er veel aandacht besteed aan gastvrijheid en het krijgen van inzicht in wat de bezoekers vinden (bezoekersonderzoek, maar ook een systeem van klachtenafhandeling). Dit geldt zowel voor individuele bezoekers als voor hen die in groepsverband komen. De groepenmarkt wordt voor het museum steeds belangrijker, daarom wordt veel aandacht besteed aan marketing en sales voor juist dit marktsegment.

Een van de schoolprojecten

Nederlands
Openluchtmuseum

